

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לח.

עין משפט גזר מצוה

פד א מיי פ"ו מהל' לולב
הלכה י סג עין מד
טו"ע א"ח סי' מרנב
סוף פ"ג
פה ב ג מיי פ"ג מהל'
מצוה הלכה יד
טו"ע א"ח סי' מנב סוף
פ"ג
פו ד מיי פ"ה מהל'
גזרות הלכה טו סמג
עין ט:

רבינו חננאל

מתני' מי שבא בדרך
ואין בידו לולב, כשיכנס
לביטו נוטלו על שלחנו
כו'. אלמא מפסיק סעודה
ונטלו. איני והתני בשבת
בפרק ראשון לא יכנס
לאכול סנון למנחה
עד שיתפלל, וקתני אם
התחילו אין מפסיקין.
ושניין אי איכא שהות
ביום כדי לאכול ולגמור
סעודה ואחר כך מתפלל,
אינו מפסיק. ואם אין
שהות ביום מפסיק. ומתני'
בדליכא שהות ביום. ואחא
זבא ושני שניא אחרתא,
ואמר לא שני לן בין
מצוה דאורייתא למצוה
דרבנן, הלא בהדיא שנינו
מפסיק לקרית שמע
ואין מפסיק לתפלה.
הליך לולב דמדאורייתא
מפסיק, תפלה דרבנן לא
מפסיק. אלא מתני' היא
גופא קשיא, קתני כשכנס
לביטו נוטלו על שלחנו,
אלמא מפסיק, והדר תני
לא נטל שחרית יטול
בין הערבים, אלמא לא
מפסיק בשחרית. ומשני
רב אשי לאשוי לולב
לתפלה, ואמר לתחילה
איבעי ליה לאפסיק, ואי
לא מפסיק יטול כל
היום. אי הכי קשיא הכא
קתני יטול על שלחנו
אלמא מפסיק, והתם קתני
אם התחילו אין מפסיקין
לתחלה, [ואלא לעולם
כדאמרין, הא דאיכא
שהות ביום אין מפסיקין
ואי ליכא שהות ביום
מפסיקין. ומתני' גמי הכי
קתני אין שהות ביום יטול
על שלחנו, אלמא מפסיק,
ואם יש שהות ביום אינו
מפסיק, שאם לא נטל
שחרית יטול בין הערבים
שכל היום כשר ללולב.
(משני) [דילשוין] הא
דלולב דאורייתא ותפלה
מדרבנן, לא מצית אמרת,
מדקתני מי שבא בדרך
אלמא מתני' בשאר הימים
ומדרבנן היא, דאי סיד
ביום טוב ראשון שהוא פן
ההורה, כדכתיב ולקחתם
לכם ביום הראשון וגו', מי
שרי לסגוי באורחא, אלא
שי' (ומדרבנן בשאר
הימים ניתוח) [בשאר
הימים מדרבנן ניתוח].
מתני' מי שהיה עבד או
אשה או קטן מקריין אותו
ועונה אחריהן מה שהן
אומרים כו'. אמר רבא

מאי קושיא דלמא הא דאורייתא והא דרבנן. תימה והרי קידוש
היום דאורייתא כדאמר' פ' מי שמתו (בבב"ב דף כ: ושם) נשים
חייבות בקידוש היום דבר תורה והא דמשמע בריש מיר (דף ג:) שהוא
מדרבנן איין הוא מדרבנן דדריש לאסור על היין מצוה כיון הרשות
וקאמרין מאי היא קידושא ואבדלתא
מושבע ועומד הוא ומשני קידוש עלמנו
דאורייתא ואפ"ה א"ר יוסי בריש ערבי
פסחים (דף ק. ושם) דלחן מפסיקין
ופסקין התם הלכה כר' יוסי צבי"ש
וכר' יהודה בערב פסח וי"ל דשאיני
קידוש היום שיכול לקדש ביום כזלילה
וליכא למיחש לפשיעות' כולי האי ועוד
לפי שפסק בסעודת שבת לא חיישין
כולי האי שמא יתעצל בקידוש היום:
יום טוב שני דרבנן. ואכתי הוא מצי
לשנוי דלדי וואדי איכא שהות
אלא משום דכולי יומא זמניה הוא
חיישין טפי דלמא אחי למיפשע
כדאמרין פ"ק דשבת (דף י:.) צמחה
כיון דקציעא ליה זימנא מירתא ולא
אחי למיפשע ערביה כיון דכולי ליליא
זמניה לא מרתא ואחי למיפשע ואין
לומר משום דהתם ליליא זמן שינה
וחיישין טפי דל"כ ההוא טעמא היל'
למימר התם וי"ל דתפלה לריכא שהות
וממעל צה טפי מנטילת לולב דמכי
אגזיהה נפק ציה: **מדקתני מי
שבא בדרך.** תימה בסוף פ' תפלת
השחר (בבב"ב דף ג. ושם) אמרי' השכים
ללאת לדרך מציאין לו שופר ותוקע
[לולב ומנענע] והיינו ציוס טוב וי"ל
דאיכא לריכא למיטעי לא חייש ומיירי
צהולך דתמוס למקום שצא חסס
ועוד דהתם קתני השכים ללאת לדרך
שמצינו הולך לקראת חסס ונטול לולב
קודם שילא אלל הכא קתני מי שצא
לדרך וכשיכנס צביטו נוטל לולב
משמע שממקום רחוק צא לביטו:
מי שהיה עבד ואשה. משמע כאן
דלשה פטורה מהלל דסוקות וכן
דעזרת וטעמא משום דלמנא שהזמן
גרמא היא אע"ג דצהלל דלילי פסחים
משמע צפרק ערבי פסחים (דף קט.).
דמחייבי צד' כוסות ומסתמא לא תיקנו
ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל
ואגדה שאני הלל דפסק דעל הנס צא
ואף הן היו צואתו הנס אצל כאן לא על הנס אמור: **ותדרי' לו מאירה.**
שלא למד ואם למד תצא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחין כאלה
כן פי' בוקנט' ועל אשמו ובניו מצרכין לו בגמרא היה לו לפרש כן דמתני'
מיירי צלל למד שמקריין אותו ועונה אחריהן מה שהן אומרים ומשום
דמצוה צמה שאלו מצרכין לו דלאו בני חיובא נינהו המקריין אותו קליטי
ליה דהא גדול מקרא אף על פי שאין עונין אחריו אלא הללויה דנפיק
בשמיעה לחודיה וצבא לו מאירה דעבד ואשה נמי לא מייחייבי צהלל
דמלות עשה שהזמן גרמא הוא: **באמת אמרו בן מברך דאביו.**
אין זה מענין משנתנו ולא מייתי ליה אלא אגב גררא דתצא לו מאירה
דכאל לא איירי במקרא אותו דצפ' מי שמתו (בבב"ב דף כ: ושם) רואה לך דקדק
מכאן דנשי חייבות בצרכת המון דאורייתא מלמנא אחרים ידי
חובטן ופריק קטן איכא' למימר דאורייתא אלא הב"ע דאכל שיעורא
דרבנן ומפיק דרבנן ובתוספתא קתני גבי צרכת המון דאין אשה ועבד
וקטן מויליאן את הרבים ידי חובטן ואיכא לאוקומי כשאלל שיעורא
דאורייתא ואין יכול לך דקדק מכאן (ב) בצרכת המון דאורייתא דלמנא לא
הוי דאורייתא כיון דאין מנטרפות לזימון כדמתן פרק שלשה שאכלו
(שם דף מה.) אין מויליאות א"ע"פ שהאיש מויליאן שאני איש דחשיב טפי
אזי נמי משום דרבים יזל צהו מלמא דריי מגילה דנשים חייבות צה
ופירש ב"ה דאין נשים מויליאות את הרבים ידי חובטן צמגילה:
הלכתא

שירי מלוה. מלוה שהיא שירים שאינה עיקר לעבד כפרה אעפ"כ
חשובה היא לעבד את הפורענות: **שהרי טוהפה שירי מלוה היא.**
ואינה מעבדת כדתינא צורתה כהניס ומיייתין לה בגמרא דיומא
(דף ה.) לתנופה לכפר וכי טוהפה מכפרת והלא אין כפרה אלא
צום אלא שאם עשה לתנופה שירי
מלוה ששיריה ולא עשה מעלה עליו
הכחז כאלו לא עשה מן המונחז
וכיפר כלומר אעפ"כ כיפר שאין לך
להציא קרבן אחר: וכן לולב. מולך
ומציא מעלה ומוריד: ממטי ליה.
מולך: ומייסי. מציא: גירא צענייה
דטענא. הרי זה לחך צעניו של שטן
שואה צעניו שאין צו כח לנתק
מעליו עול ממות: ולא מלמא היא.
אין נכון לומר כן: לאיגורי. שיתגרה
צו שטן שהוא ילך הרע וישאנו לתעות
מעל קונו ומסור ע"מנו על הדבר:
מתני' יטול על שלחנו. אם שכח ולא
נטל קודם אכילה לךין להפסיק
סעודה וליתול לולב: **גמ' אם הפסילו
אין מפסיקין.** גבי תפלת המנחה
מן לה צמסכת שבת לא יש צאם
לפני הספר ולא יכנס לא לאכול
ולא לדון ואם התחילו קודם המנחה
ומשכה סעודתן והגיע זמן המנחה
אין מפסיקין אין לריכין להפסיק
סעודתן ולהתפלל: **הא דאיכא שהות
ציום.** התם דאיכא שהות להתפלל
אחר שיגמרו סעודתם ומתני' דהכא
דליכא שהות שמתמן סעודתו עד
שתתקן: ומאי קושיא. דתפלה אלוכל
דאיטריק רב ספרא לשנוי עלה דלמא
מריייהו דלריכא שהות וגבי לולב
מפסיקין דמדאורייתא היא אכל תפלה
דרבנן: אלא אי קשיא. דאיטריק רב
ספרא לשנוי היא גופה קשיא דלולב
אלולב רישא דקתני מפסיק וסיפא
משמע ימתין אם ירצה שהרי יש לו
שהות כל היום: **דלמא מצוה לאפסוקי.**
שמה יסכה ויפשע: **אלא אמר ר' יורה
לעולם.** כי איטריכא רב ספרא לשנוי
משום קושיא קמייחא איטריק:
מתני' מקריין אותו. קך היו נוהגין
אחד קורא את ההלל ומויליא
את הרבים ואם היה עבד או אשה
או קטן הואיל ואין מחויב צדבר אין
מויליא את המחויב מידי חובטו הלכך עונה אחריו כל מה שהוא
אומר: **וטבא לו מאירה.** שלא למד ואם למד תצא לו מאירה שמצוה
את קונו לעשות שלוחים כאלה: **עונה אחריו הללויה.** על כל דבר
שהוא אומר והכי קתני לה צמסכת סוטה (דף ג:) כיצד אמרו ישראל
שירה צים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה
אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם
אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר ודבר קאמר דעונין הללויה:
לכפול. כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה
הודו תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה ענני צמרחב יה
ה' יה' לי טוב לחסות טוב לחסות סבצוני סבצוני דמה דמיתני ויהי
לי לישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות לדמות לא
נתנני פתחו לי שערי זה השער וגו' אצל מואדך ולמטה אינו
(כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף טז.) מוסיף לכפול מואדך ולמטה:
גמ' צאמס אמרו. כל צאמת הלכה היא ואין חולק צדבר: **בן
מברך לאצו.** צרכות המון משגיג לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת
צרכות פרק מי שמתו (דף כ:) מוקים לה כגון שלא אכל אצו
אלא חית או כצילה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מייחייב
עד דשבע דתתיב ואכלת ושבעת וצרכת הלכך אחי מדרבנן ומפיק
מדרבנן: **שאשמו ובניו מצרכין לו.** דודאי מחמת שלא למד הוא:
הלכתא

א) וקדישין ג. פ"א.
ב) [מגילה כ:.] א. שבת
ט. ט. ד) [פסחים קיט.].
ה) צרכות כ:.) א) [ג'ל
כפול.] א) [מג'ל' מי איכא].
ה) גי' ר"מ ואינו יכול
לקדק מכלן דאין חייבות
צבתי' דאורייתא דלמנא
חייבות דאורייתא אלא כיון
דאין מנטרפות.

גליון הש"ס
גמ' אמר רבא מאי
קושיא. כעין זה יבמות דף
קט ע"ב:

מוסף רש"י
שהרי תנופה שירי
מצוה היא. דלא מעבכא
כפרה ולא עיקר מצוה היא,
כדאמרין צפרק שני מלות
(מנחות ג:) שאם עשה
לתנופה שירי מצוה מעלה
עליו הכחז כאלו לא
כיפר וכיפר (מנחות סב.).
לכפול. כל ההלל (פסחים
קט.) כן, קטן, מברך.
צרכת המון. לאביו. אם
אין אצו יודע לךך
(בבב"ב כ:.)